
Barn med innagerende atferd i uterommet

Hvordan skaper barnehagelæreren trygghet for barn med innagerende atferd i uterommet?

Una Bjørsagård Rønning

Kandidatnummer: 228

Bacheloroppgave

BHBAC3930

Dronning Mauds Minne høgskole, mai. 2017

Bacheloroppgaven er et selvstendig studentarbeid gjennomført ved Dronning Mauds Minne Høgskole for Barnehagelærerutdanning og er godkjent som en del av barnehagelærerutdanningen. Under utarbeidelse av oppgaven har studenten fått veiledning ved DMMH.

DronningMaudsMinne
HØGSKOLE FOR BARNEHAGELÆRERUTDANNING

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	4
1.1 Valg av tema og problemstilling	4
1.2 Oppgavens struktur	5
2.0 Teori	6
2.1 Innagerende atferd	6
2.1.1 Kjennetegn på innagerende atferd	7
2.2 Relasjoner	7
2.2.1 Utfordrende relasjoner	7
2.2.2 Positive relasjoner	8
2.2.3 Felles forståelse og kvalitetssikring av det pedagogiske arbeidet	9
2.3 Lek	9
2.3.1 Relasjoner barn imellom	11
2.3.2 Bruke små grupper	11
2.4 Tilknytning og trygghet	12
2.4.1 Barn søker trygghet	12
2.4.2 Profesjonell omsorg	13
2.4.4 Trygghetssirkelen	14
3.0 Metode	16
3.1 Kvalitativ metode	16
3.2 Intervju	16
3.3 Datainnsamling	17
3.4 Informanter	18
3.5 Analyse av data	18
3.6 Etikk	18

3.7 Metodekritikk	18
4.0 Funn og drøfting	19
4.1 Barn er ulike	19
4.1.1 Drøfting	20
4.2 Den trygge voksenrollen	22
4.2.1 Drøfting	23
4.3 God eller dårlig lek.....	25
4.3.1 Drøfting	26
4.4 Hvordan skape trygghet ute?	27
4.4.1 Drøfting	29
5.0 Avslutning	31
6.0 Litteraturliste.....	32
7.0 Vedlegg - intervjuguide.....	33

1.0 Innledning

«Jeg har senvakt på jobb og det er bare jeg og Ag, 3 år som fortsatt er inne. Ag snakker ikke så mye, han snakker som regel bare når han er i en- til en-situasjoner med en voksen. Ag står og ser på fiskene i akvariet. Jeg setter meg ned ved siden av han og vi begynner å snakke om fiskene. Vi lager små historier og leter etter den største fisken. Etter hvert er vi på vei til de andre og jeg hjelper Ag med påkledningen mens vi snakker om fiskene. Ag går ut mens jeg kler på meg uteklærne. Da jeg kommer ut går Ag for seg selv. Jeg går bort til han og spør om vi skal finne fiskeformene i lekeskuret. Vi finner fiskene og setter oss i sandkassen hvor vi lager mange forskjellige fisker av de ulike formene. Etter hvert kommer det to andre barn bort som lurere på hva vi holder på med. Ag blir stille og ser på meg. Jeg svarer at vi leker med fiskene i akvariet. Ag nikker og peker på ene fisken og sier: «Det her er den største fisken som bor der».

1.1 Valg av tema og problemstilling

Jeg har valgt å legge ved denne praksisfortellingen i innledningen, for å gi et inntrykk av hvorfor jeg har valgt det tema jeg har valgt for bacheloroppgaven min. Ag er en gutt som ikke snakker så mye, men han har et godt språk og mye å fortelle i en- til en- situasjoner. I denne praksisfortellingen ser en hvor viktig voksenrollen er for Ag og hvor mye nytte han har av støtten han får. Han snakker også til de andre barna når de viser interesse for det han leker med.

Da vi begynte bachelorprosessen, så hadde jeg lyst til å skrive om noe ingen andre skrev om. Jeg hadde først tenkt til å skrive om både barn med utagerende atferd og barn med innagerende atferd. Etter hvert kom jeg og veilederne frem til at det ble for omfattende å skrive om begge atferdene, så dermed falt valget mitt på barn med innagerende atferd. Grunnen til at jeg valgte barn med innagerende atferd er fordi jeg synes atferden skal legges mer vekt på. Vi hører og leser mest om barn med utagerende atferd, så den atferden *vet vi* hva er. Barn med innagerende atferd finnes det mindre om, siden dette er et barn vi ikke «ser» og som kommer litt bort i mengden, og som bli fremstilt som det stille barnet. Jeg har alltid trukket mot barna som skiller seg litt ut ifra mengden, og som trenger ekstra forståelse fra de voksne. Jeg har møtt voksne i praksisperiodene og i jobb som har kalt barn for stille og forsiktig uten å tenke over at det kan ligge mer bak. Jeg vil med denne bacheloroppgaven belyse at det å ha en innagerende atferd ikke trenger å være negativt og sette det litt fokus slik at flere vet hva innagerende atferd er. Jeg vil også belyse hvor viktig voksenrollen er da det

kommer til forståelse for barn med innagerende atferd. Ved å finne ut dette at jeg valgt problemstillingen;

«Hvordan skaper barnehagelæreren trygghet for barn med innagerende atferd i uterommet?»

Siden jeg går fordyppingen i «lek og læring i naturen» har jeg valgt å finne ut hvordan barnehagelæreren skaper trygghet i uterommet. Dette er fordi uterommet er et større område enn inne, og av erfaring vet jeg at de voksne er mer passiv i utetiden. Dermed syns jeg det er spennende å finne ut hvordan de voksne skaper trygghet ute når de har barn med innagerende atferd på gruppen.

1.2 Oppgavens struktur

Jeg har valgt å dele opp oppgaven i 5 forskjellige kapitler. Etter innledningen kommer det andre kapitlet som er teori. Her legger jeg frem teori som jeg mener er relevant i forhold til problemstillingen min, hvor jeg skriver om innagerende atferd som begrep, relasjoner, lek og tilknytning og trygghet. I kapittel 3, som er metodekapittelet går jeg inn på valg av metode, intervju, datainnsamling, informanter, analyse av data, etikk og metodekritikk. Deretter har jeg valgt å slå sammen funn og drøfting i kapittel 4. Der presenterer jeg funnene jeg har trukket ut fra datainnsamlingen, som jeg drøfter opp imot teoridelen som jeg har skrevet. I kapittel 5 kommer avslutningen på oppgaven hvor jeg skriver en oppsummering ut ifra de andre delene i oppgaven.

2.0 Teori

I dette kapittelet kommer jeg inn på ulike teorier som er med på å belyse problemstillingen min: *Hvordan skaper barnehagelæreren trygghet for barn med innagerende atferd i uterommet.* Jeg har valgt å dele teoridelen opp i 4 temaer med noen underkategorier. Først kommer jeg til å skrive litt om innagerende atferd som begrep, deretter skriver jeg om positive og negative relasjoner, under tema 3 skriver jeg om lek og til slutt tar jeg for meg tilknytning og trygghet, hvor jeg kommer inn på trygghetssirkelen.

2.1 Innagerende atferd

Sosiale og emosjonelle vansker er en betegnelse som benyttes om barn og unge som av en eller annen grunn har problemer med sin væremåte eller seg selv som person, som ofte fører til vanskelig forhold til foreldre, jevnaldrende eller andre mennesker en omgås med (Haugen, 2008, s. 20). Jeg har valgt å fokusere på innagerende atferd i denne oppgaven, som er en emosjonell vanske. Det som kjenner tegner emosjonelle vansker er at en har negative følelser som angst, tristhet, skyld og lignende (Haugen, 2008, s. 27).

Det finnes mange forskjellige begreper som er knyttet til innagerende atferd. May Britt Drugli (2008) bruker «Internalisert atferd» som betegnelse på innagerende atferd. Hun forklarer at dette er barn som omtales som «de stille barna», det er barn som er stille eller tilbaketrukket (s. 104). Ellen Birgitte Ruud (2010) bruker betegnelsen «ignorerte barn» som definisjon. Dette er barn som leker mest alene og som ikke er aggressive (s. 38). Hun skriver videre at barn som er engstelige og forsiktige kan streve med å plass i lek, blir fort lei seg eller blir innesluttet (s. 48). Anne Nielsen (2007) bruker «innadvendte mennesker» som definisjon. Hun hevder at innadvendte mennesker fremstår som stille og beskjedne, noe som ikke trenger å være negativt eller usunt. Hun skriver videre at dette er mennesker som trives bedre i mindre og trygge forsamlinger, gjerne omgitt av mennesker dem kjenner godt. Dette er mennesker som ikke liker å ta kontakt med nye mennesker eller er lite komfortable i nye situasjoner (s. 15).

Ingrid Lund (2004) bruker begrepet innagerende atferd. Hun skriver at innagerende atferd er ikke en gruppe barn som kategoriserer: «sånn er de» eller at det er en gruppe barn som blir omtalt som de «innagerende barna». Hun skriver videre at det er en gruppe som er sammensatt av ulike individer med ulike behov, tanker og opplevelser knyttet til sin innagerende atferd. Klarer vi å skille de ulike individene og se at de har ulike behov, så kan

ulike teorier, definisjoner, forskning og erfaringer hjelpe oss å forstå og møte barna bedre (s. 19).

2.1.1 Kjennetegn på innagerende atferd

Ingrid Lund (2004) referer til Aasen (1987) når hun skriver hva som kjennetegner innagerende atferd. Det som kjennetegner innagerende atferd er nervøs og hemmet atferd. Barna kan ha personlighetsvansker, angst, de bekymrer seg ofte mer enn de trenger i møte med nye situasjoner og de kan unngå situasjoner på grunn av usikkerhet (Lund, 2004, s. 20). Barn med innagerende atferd er sjelden til bry for andre og er lite selvhevdende. Barnet trekker seg unna andre og observerer mer enn de deltar. Det kommer med lite kreative og få forslag i for eksempel leken. Barnet kan ha en god sosial kompetanse, men som ikke utnyttes siden det ikke har tro på seg selv. Andre barn kan oppfatte dette som at barnet er kjedelig og lite interessant å leke med. Dette betyr ikke at de blir avvist av andre barn, men heller at de ikke bli invitert med i lek (Drugli, 2008, s. 105). May Britt Drugli (2008) hevder at hvis ikke tidlige symptomer på ulike former av angst ikke blir oppdaget og gjort noe med, så kan det føre til svært en negativ psykososial utvikling for barnet på lengre sikt. Det kan føre til problemer med angst og depresjon i tenårene og som voksen (s.105).

2.2 Relasjoner

Personalet er den viktigste ressursen i barnehagen. Det er de som skal skape et godt tilbud til barna. Det er samspillet mellom personalet og barna som gir barnehagen konkret innhold og kvalitet. Barnehagens personale har mange ulike roller de må beherske i jobbhverdagen, de må gi omsorg, administrere, samarbeide og lære bort (Drugli, 2015, s. 83). May Britt Drugli (2015) hevder at relasjonen mellom barn og voksne skaper og former barnets selvbilde, synet det har av andre og miljøet rundt. Nære og positive relasjoner mellom voksne og barn har stor betydning for barns trivsel og utvikling. Jo tryggere en relasjon mellom barn og voksen er, jo større betydning får den for barnet (Drugli, 2015, s. 84).

2.2.1 Utfordrende relasjoner

Det er ikke alltid like enkelt å skape gode relasjoner til alle barn, selv om en gjerne ønsker det. Barn som krever masse oppmerksomhet, noen kan være svært forstyrrende, noen kan velge å trekke seg unna de andre og det kan være barn som ikke hører etter og ikke gjør det de blir bedt om. Dette kan bidra til stor frustrasjon i barnegruppa og vekke voksnes frustrasjon.

Det er forståelig at de voksne kan reagere med sinne, kritikk og straff i slike sammenhenger, men det hjelper ikke barna. Det er viktig at de voksne opptrer profesjonelt og unngår negative følelser og negative samspillsirkler, for å klare å støtte barna det gjelder til en mer positiv utvikling. Det er de voksnes ansvar å utvikle positive relasjoner til barna, uavhengig av hvordan barnet oppfører seg (Drugli, 2008, s. 73-75).

Det er mange som trenger veiledning og støtte for å bli gode relasjonspartnere med barna på gruppen, det er ikke alle som takler barn med belastninger uten videre. Det er viktig at en klarer å være sammen med de barna som en ikke har god relasjon til, uten at det barnet blir bevisst eller ubevisst avvist. En bør være trygg nok på seg selv slik at man tåler barnets reaksjoner og atferd. Noen voksne kan unngå å gå inn i nære relasjoner med barn, fordi de opplever barnet som vanskelig. Dette kan være fordi den voksne må jobbe med seg selv følelsesmessig og sin egen utvikling. En møter utfordringer når en kommer i nære relasjoner til barn der ikke alt går av seg selv. Vil en ikke jobbe med seg selv, vil en forsøke å holde emosjonell avstand til barnet. Det vil heller oppdra barnet gjennom regler og lite omsorg enn nærhet og gjensidig relasjon. Dette kan føre til at en viktig utviklingsmulighet og beskyttelsesfaktor blir tatt fra barnet. Det bør være lov å ikke ha gode relasjoner med alle barn, men det bør ikke være lov å ikke gjøre noe med det. Det er viktig at veiledningsmetoder benyttes, slik at arbeidet kvalitetsikres (Drugli, 2008, s. 73-75).

2.2.2 Positive relasjoner

Det er viktig å være opptatt av barnet som individ, altså hvem barnet er, for å skape en positiv relasjon til barnet. Interessere en seg for barnets hobbyer, temperament og personlighet, viser en at en er opptatt av hvert enkelt barn. Dette er også noe foreldre er svært opptatte av, for dem er det betryggende at personalet er oppriktig interessert i barnet deres. Det er også nyttig å ha kjennskap til barnets foreldre, og om det har skjedd noe innen familien. Livsopplevelser kan påvirke barnet, dermed er slik informasjon viktig for å kunne forstå barnet og dets væremåte (Drugli, 2008, s. 76).

May Britt Drugli (2008) hevder at alle barn trenger bekreftelse fra viktige voksenpersoner. Anerkjennelse og positive bekreftelser har en stor betydning for barnets selvfølelse, det betyr også mye for å skape gode relasjoner. Hun skriver videre at det skal ikke så mye til før det betyr mye for barnet. Den positive bekreftelsen kan være i form av blick, fysisk berøring, ord, smil og handling (s. 77). Å bekrefte et barn viser at en har lagt merke til barnets følelser og

reaksjoner. Tilknytningen til nye relasjonspartnere blir sterkere når de bekrefter at de ser barnet som det individet det er (Drugli, 2008, s. 78).

2.2.3 Felles forståelse og kvalitetssikring av det pedagogiske arbeidet

Rammeplanen (2011) skriver at styrer og pedagogisk leder har et ansvar for å veilede det øvrige personalet mot en felles forståelse av barnehagens ansvar og oppgaver (Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, 2011, s. 22). Det å ha en felles forståelse for barnehagens ansvar og oppgaver, kan en si er å ha et felles pedagogisk grunnsyn for den pedagogiske virksomheten. Lillemyr og Søbstad (1993) definisjon av pedagogisk grunnsyn handler om «den virkelighetsoppfatning, de verdier og holdninger som ligger til grunn for pedagogisk virksomhet». Arve Gunnestad (2014) skriver at dette handler om visse ideer, verdier og holdninger som ligger til grunne for valg og prioriteringer vi fortar, det handler om hvordan vi velger å gjøre ting i barnehagen. Det er våre holdninger til grunnleggende filosofiske spørsmål som ligger til grunne for vårt pedagogiske grunnsyn (s. 31).

Ved å ha en felles forståelse av det pedagogiske arbeidet, kvalitetsikres arbeidet i barnehagen. Rammeplanen (2011) skriver at barnehagen er en pedagogisk samfunnsinstitusjon som stadig må være i endring og utvikling. Barnehagen skal være rustet til å møte nye utfordringer og krav, ved å hele tiden være en lærende organisasjon. Det å utvikle kvaliteten i barnehagen fører til en stadig utvikling av personalets kompetanse (Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, 2011, s. 22).

2.3 Lek

Lek er barns primære arena for å uttrykke seg selv. Leken legger et godt grunnlag for å få en god selvfølelse gjennom mestringsfølelse og lekkompetanse. Lek er den viktigste aktiviteten barn deltar i (Öhman, 2012, s. 15). Barn leker fordi det er gøy. Lek er lystbetont og det utløser en velværefølelse, det gir en slags tilfredstillelse, glede og indre motivasjon (Öhman, 2012, s. 100-101). Igjennom lek kan barna eksperimentere og prøve ut sin kunnskap. Her kan de feile, forske og fantasere og mestre tilværelsen rundt seg. Lek skal være barnas arena hvor de lærer å ta initiativ, utvikle språket, ta andres perspektiver, samarbeide og undre seg (Kibsgaard, 2008, s. 22-23). Leken oppstår av barnas egne ideer og valg, som fører til en positiv følelse av kontroll, makt og kompetanse (Öhman, 2012, s. 76).

Barn velger ikke å leke, men de foretrekker å ville gjøre det. Barn skaper mening gjennom å leke, dermed trenger de mye tid til det og trenger noe og noen å leke med. De voksne i

barnehagen kan ikke bestemme hva barna skal leke, men de kan lage rom for lek og gi tid og støtte deres lekplaner. De voksne skal være som en støtte hvor de skal gi barna gode miljøer, hjelpe barna å lage regler og passe på i forhold til barnas sikkerhet. Barn bruker hele kroppen og sansene sine når de leker, og det er igjennom samspill med omgivelse at meningen med lek forsterkes. Det er igjennom leken de får prøve ut ting de ikke kan enda, som for eksempel å skrive og lese, noe de kan gjøre ved å late som de er andre mennesker. I lek kan barnet gjøre det det vil, det er ikke et fasitsvar. Barnet kan late som det er andre mennesker og kan eksperimentere nye ideer. Leken kan utvikle både kreativitet og tankekraft. Barn bruker lek til å skape mening, de kan leke hendelser fra virkeligheten for å bearbeide dem og forstå dem. De kan også gjøre ting i leken som de ikke kan i virkeligheten, for her kan de bestemme selv hva de vil gjøre. Det er barna som eier sin egen lek (Öhman, 2012, s. 78).

Margareta Öhman (2012) hevder at alle barn har en medfødt evne til å leke og at det igjennom positivt samspill at leken utvikles. Når det kommer til et barn som ikke leker, så innebærer det ofte at barnet ikke har en god selvfølelse. Når barnet ikke klarer å tolke andre barns leksignaler og svare på dem eller at det ikke blir invitert i andres lek, så mister en tilliten til egne lekevner. Dette fører også til at barnet ikke har evne til å skape sin egen lek hvor en kan invitere inn andre barn. Dette gjør at enkelte barn får et dårligere selvbilde og trekker seg mer unna de andre (s. 194).

Barn som har problemer innen lek trenger aktiv støtte fra den voksne, uansett hva det gjelder. De trenger støtte fra den voksne for å finne frem sin evne til å leke, interessante sammenhenger, kunne endre og utforske erfaringene de har innen lek og igjennom dette skape aktiviteter som byr på meninger og skape positive relasjoner med andre barn. Lek er noe barn trenger når noe går dem imot, igjennom lek får de mulighet til å skape en indre orden i en komplisert ytre verden (Öhman, 2012, s. 194).

I frileken hvor det er mange barn, skjer det mye på en gang. For barn som er engstelige, sliter med konsentrasjonen eller sliter på andre måter, så kan frileken blir for mye, det kan bli for overveldende (Ruud, 2010, s. 159). Samhandlingen i en sosial fantasilek er en forutsigbar prosess. Under lek kan ikke barnet forutse hva de andre barna sier eller kommer til å gjøre neste gang, dermed kan heller ikke barnet vite hva det selv kommer til å gjøre eller si neste gang, før det faktisk gjør det. Barna forholder seg til et bestemt leketema, men det er ikke et satt mål de skal følge, leken blir formet underveis (Ruud, 2010, s. 23).

2.3.1 Relasjoner barn imellom

Samspeillet mellom barn er en egen og betydningsfull utviklingsarena. Her får barnet andre erfaringer om samspill enn det får når det er sammen med en voksen. Barn er en utfordrende utviklingsarena for hverandre, og det vil først og fremst være kommunikative ferdigheter som øker i samspeillet med andre barn. På en positiv måte skyver barna hverandre mot en positiv utvikling igjennom lekens arena, hvor det trengs gode kommunikasjonsferdigheter og sosiale ferdigheter for å bli godtatt i lekene og for å kunne styre leken. Barn med innagerende atferd kan bli avvist i lek siden barnet selv undervurderer sin egen sosiale kompetanse og ikke tar den i bruk. Dette fører til at de andre barna opplever barnet som kjedelig. De barna som får minst innpass i leken og ikke mestrer lek sammen med andre barn, er de som har størst behov for den. De har et stort behov for å dra nytte av alle de utviklingspotensialene som ligger i lek med andre (Drugli, 2008, s. 31). Siden barn med innagerende atferd ikke tar i bruk grunnleggende sosiale ferdigheter, så mister det muligheten til å delta i positive relasjoner med jevnaldrende noe som kan bidra til å fremme deres utvikling (Drugli, 2008, s. 31-32).

Det er viktig at voksne hjelper barnet med å bygge opp sosiale ferdigheter slik at andre barn inviterer dem inn i lek. Dette kan forbygge videre problemutvikling og kan gi positive effekter på lengre sikt. Når barn strever med relasjoner med jevnaldrende kan den voksne hjelpe barnet ved å øve på hva det skal si når det for eksempel har lyst til å delta i lek. May Britt Drugli (2008) referer til Pianta (1996) hvor hun hevder at dårlige relasjoner mellom barn og voksne har mye å si for relasjoner barnet har med andre barn. Den voksne må vurdere sin egen relasjon til barnet og ved dårlig relasjon må hun utføre tiltak og bedre sin egen relasjon til barnet. Igjennom forskning kan en se at når det er gode relasjoner mellom barn og voksen vil det føre til økt aksept fra andre barn, som for eksempel barnet blir invitert inn i lek (Drugli, 2008, s. 33).

Barn må også forberede seg på at andre barn kan si nei og må trene på hva det da må gjøre. Dette skjer ca. 50% av de gangene barn er i kontakt med andre barn. Barnet kan øve seg på å si «nei, vel» og gå bort til en voksen eller andre barn (Drugli, 2008, s. 32).

2.3.2 Bruke små grupper

I barnehagen er det mange som praktiserer smågrupper. Her gjør gruppene ting sammen med sin egen voksen på et mindre rom, går på tur eller har et prosjekt. Igjennom forskning har en lært at dette er bra for barnet. Det er ikke bare forskning som har lært oss det, men fornuften

sier det sammen også. Som voksen blir en mer tilgjengelig for og sensitiv på hvert enkelt barn i små grupper, barna blir klarere individer for den voksne. Barna merker at du ser dem må en annen måte enn i store barnegrupper, hvor det er flere barn som må dele på den voksne. Et eksempel kan være basebarnehager. I basebarnehager er det mange barn på samme område, noe som fører til at det blir vanskeligere å se hvert enkelt barn på samme måte. Dermed er små grupper gull verdt i basebarnehager. I små grupper har den voksne mulighet til å konsentrere seg mer om hvert enkelt barn, hvor det har bedre mulighet til å forstå barnet og mer tid til å gi det omsorg (Brandtzæg, 2013, s. 106).

For barn som blir avvist eller ignorert er det viktig at personalet legger til rette for at barnet skal bli inkludert i en gruppe hvor det kan snu den negative kontakten barnet har med andre. En voksen må gi barnet tid og følge det tett for at det skal få en god samhandling med andre barn på samme alder. For å snu dette mønstret er det viktig at den voksne lever seg inn i barnets situasjon, slik at det blir ivaretatt og føler seg trygg. Når barnet er trygt vil det være lettere for det å prøve ut ny atferd og strategier. Dermed må målet være å skape positive erfaringer i sosiale samhandlinger hvis det har negative opplevelser med det før (Ruud, 2010, s. 83). Ellen Birgitte Ruud (2010) referer til Stern (2007) hvor hun skriver at det må det være en klar ramme hvis en ønsker å oppnå forandringer. Denne klare rammen må bestå av de samme barna og den samme voksne hver gang de er sammen som en gruppe (s. 83).

2.4 Tilknytning og trygghet

En vesentlig side ved tilknytning er når barn kjenner nærhet og tilknytning til de voksne som er rundt barnet. Et eksempel kan være når barnet sitter i fanget og lener seg godt inntil den voksne. Men tilknytning handler ikke bare om dette. Tilknytning dreier seg like mye om å hjelpe barn med vonde følelser og støtte de under lek og utforskning, som de gode følelsene (Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad, 2013, s. 15).

2.4.1 Barn søker trygghet

«Menneskebarnet kommer til verden med et innebygget og automatisk «program» for å søke trygghet og beskyttelse» (Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad, 2013, s. 15). Det er dette som kalles trygghet, fordi for et barn kommer trygghet foran alt annet. Barnet har en medfødt evne som gjør at barnet søker og holder seg i nærheten av en eller få voksne, som sikrer barnets

egen trygghet og overlevelse. Igjennom utviklingspsykologien har en funnet ut at tilknytningsfunksjonen går utover den fysiske funksjonen. Den viser at barnets nærhet til trygge voksne er avgjørende for den psykologiske utviklingen til barnet. Barnet utvikler seg psykologisk gjennom nære relasjoner til omsorgspersoner og oppfatter seg selv om et sosialt individ (Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad, 2013, s. 16).

Sosioemosjonell utvikling er de følelsesmessige og sosiale evnene til barnet som utvikles gjennom trygge voksne som har sensitiv reaksjon til barnets behov. Dette vil altså si at emosjoner og tilbøyeligheter til små barn formes i nære relasjoner. Hjernen til spebarnet vil ikke utvikles normalt uten denne nærheten til stabile og sensitive voksne og det vil ikke bli en sunn emosjonell utvikling. Følelsen av en kjent og nær voksen som passer på er viktigere enn noe annet de første leveårene og disse tilknytningsrelasjonene blir barnets grunnopplæring i: «Hver er jeg, hvilken verdi har jeg og hvordan kan jeg være sammen med andre?» (Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad, 2013, s. 16).

2.4.2 Profesjonell omsorg

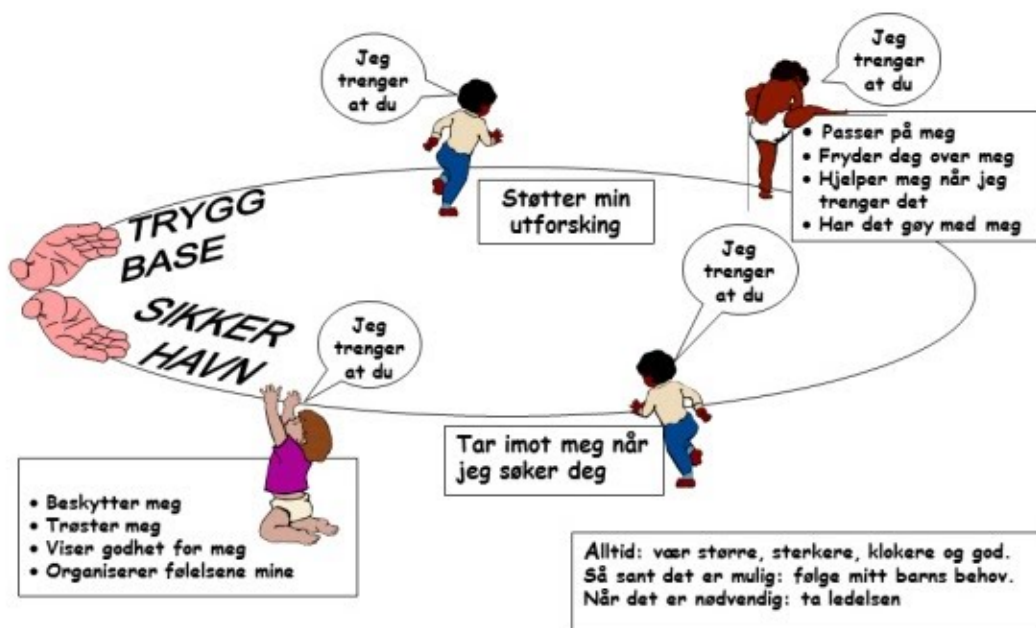
Barnet er avhengig av å møte noen som ønsker å gi beskyttelse og omsorg, det må være et «program» de kan møte hos de voksne. Barnet trenger å motta omsorg fra de voksne, og den voksne må ønske å gi omsorg til barnet. De voksne må ha en tilgjengelig omsorg og være tilstede når barnet trenger den (Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad, 2013, s. 17). For barnet handler omsorg om å kjenne seg trygg. Den voksne som skal skape trygghet for barnet må være stabil, fysisk tilstede og være stabil ved følelsesmessige reaksjoner. Når barnet føler trygghet, vet det hvilke følelsesmessige reaksjoner det får av omsorgspersonene sine, som for eksempel plass og trøst på fanget når det har slått seg. De voksne som skaper trygghet for barnet gir det en forsikring om å være elsket og satt pris på (Askland, 2013, s. 62-63).

Selv om det ligger til å grunne at når en får ansvar for et barn, så ønsker en å ta godt vare på det, kan det det by på spesielle utfordringer i rollen som profesjonell omsorgsgiver. De følelsene en har for andres barn er ikke som de følelsene en har for egne barn. Det vil ikke være naturlig å ha et sterkt bånd av ubegrensede kjærlighet mellom de ansatte i barnehagen og barna i barnehagen. En føler kjærlighet ovenfor barna og blir glade i dem, men etter hvert så slutter de i barnehagen og det kommer nye barn som en blir glad i. Den profesjonelle kjærligheten er viktig, men det blir en annen kjærlighet enn den kjærligheten foreldre har til sine egne barn. Som ansatt i barnehagen må en også ha empati, ømhet og vilje til å gi

profesjonell kjærlighet til barn som vekker irritasjon og frustrasjon, en må overse sine personlige reaksjoner. En vil møte barn en ikke forstår, dermed er det viktig å ha kunnskap om tilknytning og barns grunnleggende behov (Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad, 2013, s. 17).

2.4.4 Trygghetssirkelen

«Trygghetssirkelen bygger på mange års forskning omkring tilknytning og viser oss hvordan de grunnleggende behovene henger sammen» (Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad, 2013, s. 18).

Hentet fra: <https://www.hjelptil hjelp.no/Psykiske-problemer-generelt/tilknytning-og-tilknytningsvansker-rad-for-foreldre-laerere-og-barnehageansatte>

Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad (2013) forklarer trygghetssirkelen ut ifra «sikker havn» - og «Trygg base» - prinsippet. Barnet beveger seg til «sikker havn» når det trenger en trygg og nær voksen hvor det kan få hjelp, trøst og nærhet. Grunnen til at barnet trenger nærhet til en voksen kan være at barnet er sliten eller lei seg eller at barnet nettopp har startet i barnehagen. Men den hovedsakelige grunnen til at barnet søker sikker havn kan være et behov for følelsesmessig påfyll, altså et grunnleggende behov for nærhet og bekreftelse (Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad, 2013, s. 18).

Den øverste delen av sirkelen handler om barnets selvstendighet og utforskingstrang. Her fungerer den voksne som en trygg base, hvor barnet tar seg en tur ut i verden, med en sikkerhet om at den voksne står der til disposisjon og kan gripe inn hvis barnet trenger det.

Barnet vil trenge den voksne også følelsesmessig oppe i sirkelen. Små barn beveger seg aktivt inne i sirkelen, men de beveger seg ikke langt ut før de trenger påfyll av nærhet og bekreftelse fra en voksen. Etter følelsesmessig påfyll kan barnet bevege seg opp i sirkelen igjen. Barnet har hyppige turer tilbake til den sikre havnen, men utforskningen av verden blir større med alder. Trygghetssirkelen viser oss hvor viktig dynamikken mellom avhengighet og selvstendighet er. Uten at kroppen er følelsesmessig fylt blir utforskning og læring vanskelig. Barnet har en trygghet ved utforskning når de vet at det er mulig å komme inn igjen. Ved å ha tillatelse til å være avhengig, øker selvstendigheten. Men samtidig er det viktig at den voksne lar barnet være selvstendig, barnet trenger å kjenne seg fri, men må ha en visshet om at den voksne er til stede når barnet trenger påfyll igjen (Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad, 2013, s. 19).

3.0 Metode

For å få svar på forskjellige typer forskningsspørsmål, brukes vitenskapelig metode som fremgangsmåter. Målet med forskningsspørsmålene er å få informasjon om den «sosiale virkeligheten», og kunnskap om hvordan man kan analysere informasjonen som er hentet inn. Vitenskapelig metode er en sentral del av empirisk forskning, som handler om å samle inn, analysere og tolke data. Det å vite hvilken metode man skal velge, kan være vanskelig. Det er ideelt å velge metode som ligger nær problemstillingen, men problemstillingen og tema for bacheloroppgaven kan også formes ut ifra hvilken metode man har valgt. (Bergsland og Jæger, 2014, s. 66).

Innenfor metode kan man si at det finnes to hovedtyper; Kvalitativ og kvantitativ metode. De to hovedtypene er basert på en ulik forskningslogikk. Dette har konsekvenser for selve forskningsprosessen og hvordan resultatet vurderes. Det sentrale skille handler om hvordan data analyseres og registreres. Kvantitative metoder handler om utbredelse og antall, men kvalitative metoder handler om å gå dypere og legge vekt på betydning Bergsland og Jæger, 2014, s. 67).

3.1 Kvalitativ metode

Jeg har valgt å bruke en kvalitativ metode for å få svar på problemstillingen min. Jeg har valgt denne metoden fordi både jeg som forsker og informantene kan påvirke forskningsprosessen. Kvalitative metoder presenterer funnene sine i form av tekst. For å få innsikt i menneskelige uttrykk, som språklige ytringer eller handling, så kan kvalitativ metode brukes. Kvalitativ metode kan også brukes for å systematisere de menneskelige inntrykkene som man har fått innsikt i. Den kvantitative metoden er basert på et mer distansert forhold mellom de to partene (Bergsland og Jæger, 2014, s. 66-67). Innsamlingsmetoder som blir brukt under kvalitativ forskning, er metoder som; intervju, observasjon, gjennomføring av prosjekter, analyser av dokumenter, bilder, videoopptak og samtaler. Jeg har valgt å bruke intervju som innsamlingsmetode for bacheloroppgaven min.

3.2 Intervju

Intervju er en metode en må beherske for den som skal arbeide i en pedagogisk sammenheng (Løkken og Søbstad, 2006, s. 116). Det som kjennetegner et intervju er at den som intervjuer, kalt intervjueren, stiller spørsmål til en annen person, den intervjuede, som svarer på

spørsmålene. Spørsmålene blir gitt muntlig, og den som intervjuer har ansvar for at svarene blir registrert. Svarene kan skrives underveis, eller så kan en ta opp svarene og transkribere dem i ettertid (Løkken og Søbstad, 2006, s.116).

Et intervju er en utveksling av synspunkter og erfaringer som utvikler ny kunnskap. Et forskningsintervju handler ofte om å samle inn beskrivelser fra den en intervjuer sin livsverden, for så og i ettertid tolke og beskrive det som blir sagt. Det er det språklige samspillet mellom to mennesker som skaper kunnskap (Løkken og Søbstad, 2006, s. 116).

Jeg benyttet en intervjuguide bestående av 3 forskjellige kategorier med til sammen 16 spørsmål. En intervjuguide inneholder en liste med spørsmål eller tema som en ønsker å ta opp i intervjuet. Spørsmålene er uttenkt på forhånd, og dermed kan en intervjuguide brukes som en ramme for samtalen. Ellers er det ingen faste rammer, da den som intervjuer kan velge hvilken rekkefølge en ønsker å stille spørsmålene eller om en eventuelt vil stille oppfølgingsspørsmål til spørsmålene. Begge får anledning til å vinkle spørsmålene ut ifra sitt stå sted og sine perspektiver (Løkken og Søbstad, 2006, s. 121). Jeg stilte åpne spørsmål hvor informanten kunne svare ut ifra egne perspektiver og jeg fikk mer utfyllende svar enn «ja» og «nei».

3.3 Datainnsamling

Uten nok og godt datamateriale kan en ikke belyse problemstillingen godt nok. Materialet en har samlet inn på være rimelig fyldig og det må være relevant i forhold til problemstillingen. En må derfor finne ut hvilke data en trenger, hvor dataen finnes og hvem som kan gi det (Dalland, 2017, s. 139).

Jeg valgte å intervjuer to barnehagelærere i to forskjellige barnehager. Den første barnehagen hvor informant 1 jobber, fikk jeg hjelp til å finne av en av veilederne. Deretter kontaktet jeg informanten på mail og vi avtale et møte. Informant 2 som jobber i den andre barnehagen, kontakten jeg selv ved å sende mail. I denne barnehagen har jeg jobbet, og var dermed kjent med hvem jeg eventuelt kunne intervjuer, noe som gjorde prosessen enklere.

Jeg gjennomførte intervjuene på samme måte. Jeg leverte ikke ut intervjuguiden på forhånd, jeg bare fortalte hva tema og problemstillingen min for oppgaven var. Vi satt på et kontor under intervjuet, hvor vi kunne snakke uten forstyrrelser fra andre. Jeg brukte en lydopptaker for å ta opp intervjuet, slik at jeg kunne delta i samtalen og ikke trengte å være opptatt med å skrive det informantene fortalte. Intervjuet med informant 1 tok ca. 20 minutter og intervjuet med informant 2 tok 35 minutter.

3.4 Informanter

Jeg valgte å intervju to barnehagelærere i to forskjellige barnehager. Informant 1 jobbet i en avdelingsbarnehage hvor det er 4 avdelinger. Informant 1 er utdannet førskolelærer og har jobbet i barnehage i 3 år. Hun er nå avdelingsleder på småbarnsavdeling, hvor barna er 1-2 år. Hun har jobbet med både storbarn og småbarn, men jobbet på denne avdelingen siden 1. mars 2017.

Informant 2 jobber i en avdelingsbarnehage, hvor det er søskengruppe 1-6 år. Informant 2 er utdannet førskolelærer og startet så vidt med 6-10 årspedagogikk. Hun har jobbet med både småbarn og storbarn, men har jobbet mest med storbarn de siste 5 årene. Hun har i tillegg hatt en del spesialpedagogikk-ansvar på både i skole og barnehage. Nå jobber hun som pedagogisk leder i 60% stilling og som styrer i 20% stilling.

3.5 Analyse av data

«Analyse er et granskingsarbeid der utforingen ligger i å finne ut hva materialet har å fortelle» (Dalland, 2017, s. 144). Siden jeg brukte en båndopptaker måtte jeg transkribere intervjuene i ettertid. Etter jeg hadde transkribert intervjuene, satte jeg det i samme dokument slik at jeg kunne sammenligne svarene og se etter, likheter, ulikheter og ord som gikk igjen. Jeg markerte viktige ord og ord som gikk igjen med gul farge, slik at jeg kunne finne de lett igjen. Disse ordene dannet 5 kategorier til funn og drøftingsdelen min, slik at jeg kunne besvare problemstillingen min på en strukturert måte.

3.6 Etikk

Jeg begynte intervjuene mine med å informere informantene mine om hva intervjuet gikk ut på og hva målet med det var. Jeg forklarte at intervjuet var anonymt og at jeg kom til å ivareta den anonymiteten. Videre fortalte jeg at jeg har taushetsplikt om det jeg får høre i intervjuet, og opptaket kom til å bli slettet med en gang dataen var bearbeidet.

3.7 Metodekritikk

Jeg syntes metoden jeg brukte fungerte bra. Jeg fikk svar på problemstillingen min ved å bruke intervju, siden jeg følte den metoden var mest nærliggende i forhold til det jeg ønsket å finne ut. Hvis jeg skulle gjort noe annerledes ville jeg nok intervjuet enda en, for å styrke dataene og få flere synspunkter på problemstillingen.

4.0 Funn og drøfting

I dette kapittelet vil jeg presentere og drøfte funnene fra de to intervjuene jeg har gjennomført. Ut ifra analyseringen av innsamlet data har jeg kommet frem til fire temaer, som beskriver hvordan barnehagelæreren skaper trygghet for barn som viser innagerende atferd i uterommet. Disse temaene er barn er ulike, den trygge voksenrollen, god eller dårlig frilek og hvordan skal trygghet ute.

4.1 Barn er ulike

Analysen av intervjuene viser at informantene forbinder innagerende atferd med et barn en ikke legger så godt merke til og som er utrygt i ulike situasjoner. Informant 2 fortalte at hun forbinder innagerende atferd med «*et barn som trenger tid på seg for å bli trygg. Det kan virke sjenert, redd eller usikker i nye og uoversiktlige situasjoner [...]*». Jeg tolker dette sitatet som at det er barn som trekker seg unna utrygge situasjoner, enten ved at uteleken er uforutsigbar og for voldsom eller at det ikke er voksne i nærheten. Jeg tolker dette barnet som usikker i egen rolle og at det for eksempel venter på trappa til en voksen kommer ut.

Informant 1 sa at hun tenker på «de stille barna» når hun hører om barn som viser innagerende atferd. Hun forteller videre at det er barn som fort kan bli litt usynlig. Hun sier omtrent det samme som informant 2, men jeg tolker det som at hun nevner barnet under en satt kategori, altså «de stille barna».

Begge informantene nevner at en typisk situasjon ute hvor innagerende atferd kommer til uttrykk, er at barnet fort kan komme bort i mengden.

Det kan spesielt være når det er mange unger på en plass, så kan de barna bli litt usynlig og forsvinne litt i mengden (Informant 1).

Et barn som viser innagerende atferd kan fort komme bort i mengden, da det ikke alltid krever så mye av de voksne rundt seg. Dette barnet er ikke det som roper høyest, eller viser tydelig hva det ønsker eller har behov for (Informant 2).

Informant 2 nevner også at barnet kommer fort borte i mengden siden det ikke alltid krever så mye av de voksne rundt seg. Jeg tolker det som at barnet oftest ikke vil bli lagt merke til på samme måte som andre barn og det «gjemmer» seg bort litt. Ute er det lettere for barnet å gjemme seg også, siden det er et større område og de voksne har ikke samme oversikt som inne. Hun sier videre at dette er et barn som ikke viser tydelig hva det ønsker eller har behov

for. Jeg tolker det som at barnet er usikker og ikke ønsker å være til bry, det er ikke så god på hevde seg.

Informant 2 forteller videre at «[...] *Personale må ha en forståelse og aksept for at barna er ulike og må møtes ulikt*». Informant 1 nevner at hvis en interesser seg for det barnet brenner litt ekstra for, så vil det uttrykke seg mer og blomstre.

Hva er det barnet ønsker å holde på med, hva er det barnet interesser seg for. Når jeg finner det barnet interesser seg for, så tenker jeg at barnet vil blomstre og det vil bli enklere for barnet å uttrykke seg og det å åpne seg mer [...]. Vi må finne det barnet brenner litt ekstra for (informant 1).

Jeg tolker dette som at barnet vil åpne seg mer siden den voksne viser engasjement i det barnet liker å gjøre, noe som skaper en viss trygghet og forsikring om at barnet blir sett. Videre kom vi inn på om det er et problem at barn som viser innagerende atferd ikke blir fanget opp. Informant 1 sa det helt klart var et problem hvis de ikke blir fanget opp. Det er skummelt hvis de ikke blir det, for da fører det til at barnet går i bakgrunnen og aldri blir sett. Hun nevner også at hvis de ikke blir fanget opp, er det skummelt for senere utvikling. Hun presiserer videre at dette er noe de jobber med hver dag, der de skal se og bekrefte alle barna, selv om ikke alle viser seg frem like mye som andre. Informant 2 fortalte at hun håper og tror alle barn blir sett av noen.

Jeg håper og tror at de aller fleste barnehager jobber på en slik måte at alle barna blir sett av noen. Det er vi voksne som skal legge til rette for at alle barn skal bli trygge og trives i barnehagen. Om et barn oppleves innagerende er det de voksnes ansvar å skape den tryggheten dette barnet har behov for (Informant 2).

4.1.1 Drøfting

Det finnes mange forskjellige begrep knyttet til innagerende atferd. «Ignorerte barn» er en definisjon som Ellen Birgitte Ruud (2010) bruker, dette er barn som leker mest alene og ikke er aggressive. Hun sier videre at dette er barn som er forsiktige og strever med å få plass i lek (s. 38). Anne Nielsen (2007) bruker definisjonen «innadvendte mennesker». Dette er mennesker som er stille og beskjedne, noe som ikke nødvendigvis trenger å være negativt eller usunt (s.15). May Britt Drugli (2008) omtaler innagerende atferd som «internalisert atferd», hun sier at dette er barn som omtales som «de stille barna».

Alle disse definisjonene sier at barn som viser innagerende atferd er stille barn på en eller annen måte, som forsiktede eller beskjedene. Dette er definisjonen informant 1 bruker også, «det stille barnet». Jeg synes det er viktig å ikke kategorisere barn som viser innagerende atferd, men heller se på de som ulike individer med ulike behov. Innagerende atferd er ikke en gruppe barn som kategoriseres «sånn er de» eller at det er en gruppe barn som bli satt under kategorien «de innagerende barna». Barn med innagerende atferd er en sammensatt gruppe av ulike individer. Ved å skille de ulike individene og de ulike behovene, kan vi igjennom forskning og erfaringer få mulighet til å forstå og møte barna bedre (Lund, 2004, s. 19). Informant 2 assosierer barn som viser innagerende atferd med barn som trenger tid på å bli trygg, at dette er barn som er usikker i uforutsigbare situasjoner. Jeg synes dette er en god tolkning av atferden, det er ikke barn som er stille, men det er barn som trenger tid. Det er vi voksne som kan gi barna tid, det er vi som må ha aksept og forståelse for at dette barnet kanskje ikke er det som roper høyest og som ønsker å være på topp hele tiden. Det må lov å være rolig og forsiktig uten at det skal være negativt.

Informant 2 fortalte også at det er viktig at personale har en forståelse for at barn er ulike og de må møtes ulikt. Som nevnt tidligere skal ikke barn plasseres under en kategori fordi de har en atferd, de skal bli sett på som ulike individer. Jeg mener det er viktig at de voksne hjelper barnet å fremstå som en attraktiv lekekompis slik at barna oppfatter barnet som interessant å leke med. Siden barn med innagerende atferd sjelden er til bry for andre og trekker seg unna og observerer mer enn de deltar, så kan barn oppfatte dette barnet som kjedelig. Dette betyr ikke nødvendigvis at barnet blir avvist av andre barn, men heller det at barnet ikke får en invitasjon inn i leken (Drugli, 2008, s. 105). Dette sier noe om hvor viktig voksenrollen er i møte med barn som viser innagerende atferd.

Informant 1 kommer inn på at hvis vi interesserer oss for det barnet brenner litt ekstra for, så vil det uttrykke seg mer og blomstre. Det er viktig å være opptatt av barnet som individ, for å skape en positiv relasjon til barnet. Interesser en seg for barnet hobbyer, temperament og personlighet, så viser det at en er opptatt av hvert enkelt barn (Drugli, 2008, s. 76). Jeg vil si at ved å interessere seg for det barnet liker å gjøre, så gir det en trygghet ovenfor barnet, det viser at barnet blir sett. Hvis de voksne ikke er opptatt av barnets interesser eller det som skjer i hjemmet, som at barnet for eksempel har fått en lillebror eller lillesøster, så blir det ikke en positiv relasjon. Dette er nok noe barnet merker også, det skjønner fort om den voksne ikke ønsker å gå inn i relasjon med barnet. Det blir en overfladisk relasjon. Jeg vil tro at det å være

interessert i hvert enkelt barn, gir en bekreftelse til foreldrene om at den voksne oppriktig bryr seg om barnet (Drugli, 2008, s. 76).

Videre kom vi inn på konsekvensene ved at barn med innagerende atferd ikke blir «plukket» opp. Informant 1 nevnte at det kan føre til problemer ved senere utvikling, som også May Britt Drugli hevder (2008). Hun hevder at hvis ulike former for angst ikke blir oppdaget, så kan det føre til en negativ psykososial utvikling for barnet. Noe som igjen kan føre til angst og depresjon i tenårene og i voksen alder. Dette *kan* nok skje, men jeg tror det skal mye til før det skjer. Slik som personalet jobber den dag i dag, så *skal* en jobbe slik at alle barn blir fanget opp. Informant 2 nevnte at hun håper og tror at alle barnehager jobber på slik måte at alle barn bli sett av noen. Hun fortalte videre at det er de voksne som har ansvar for at alle barn skal føle seg trygge og trives i barnehagen. Det er vi voksne som skal legge til rette for at alle barn blir sett, uansett forutsetning og væremåte.

4.2 Den trygge voksenrollen

Informantene fortalte flere ganger under intervjuene at det å være en trygg og tilgjengelig voksen er viktig for barn som viser innagerende atferd.

Barnet trenger voksne som en sikker havn det kan komme til ved behov. De voksne må skape trygge rammer for barnet ved å være tydelige, omsorgsfulle, tilstede og støttende. Barnet trenger å bli sett og lyttet til for å bli trygg (informant 2).

Her legger informant 2 vekt på hvor viktig det er å være en tilgjengelig voksen, som er tilstede når barnet har behov for å komme til en sikker havn. Informant 1 nevner også hvor viktig trygge voksne er.

Trygge voksne er kjempeviktig. Voksne må snakke sammen og ha en lik forståelse, altså et felles grunnsyn som man jobber etter. Har man voksne som ikke er trygge og som er litt usikker, så vil jo også barna blir det. Det blir en ond sirkel (informant 1).

Informant 1 kom inn på hvor viktig det er at de voksne snakker sammen og har et felles grunnsyn en jobber etter, slik at en har en felles forståelse for barnet som viser innagerende atferd. Informant 1 forteller videre at de jobber mye med trygghetssirkelen.

Vi jobber etter trygghetssirkelen, vi jobber jo veldig med det at barna skal bli trygge, at her er det en fin plass å være. Da er vi mye nede på gulvet. Vi er jo ikke så mye ute i

starten da, men etter hvert så er man jo det, og da ser man jo at de er mye tryggere enn om vi skulle sluppet de ut med en gang. Det blir litt stort i starten. Men helt klart, vi jobber med trygghet hver eneste dag. Bare det med berøring, sitte i fanget og den nærheten er gull verdt i hvert fall på småbarn (informant 1).

Her nevner informant 1 at de jobber mye med trygghet hver eneste dag og at barnehagen skal være en fin plass å være. Hun forteller at småbarn ikke er så mye ute i starten, men at de heller går ut etter hvert, noe som også viser dem at barna er tryggere enn om de hadde vært ute med en gang. Jeg tolker dette som at det er viktig å bygge opp tillit og trygghet fra de er små av, det er viktig å begynne med dette fra den dagen de begynner i barnehagen. Det er viktig at de voksne følger barnets tempo og ser an hvor trygge de er i forhold til å for eksempel gå ut eller ikke.

Videre forteller informant 2 at i en travel barnehagedag må personalet ha kjennskap til hvem disse barna er. Dette er et barn som ikke roper høyest og som ikke krever oppmerksomhet på samme måte som andre, det viser ikke tydelig hva det vil eller har behov for. Hun nevner at alle barn må bli sett, lyttet til og anerkjent for den det er. Informant 1 var også opptatt av hvor viktig det er at barnet blir sett, og at det får en bekreftelse på at det blir sett igjennom blikk, ros og nærhet.

4.2.1 Drøfting

I følge informantene er trygge voksne en avgjørende faktor for barn som viser innagerende atferd. De sa også at barnet trenger trygge rammer ved å være tydelig, omsorgsfull, tilstede og støttende, jeg vil si at de er altså avhengig av den voksne som skaper den trygge rammen. Barnet er avhengig av å møte noen som ønsker å gi beskyttelse og omsorg. Barnet trenger å motta omsorg fra de voksne, og den voksne må ønske å gi omsorg til barnet. De voksne må ha en tilgjengelig omsorg og være tilstede når barnet trenger den (Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad, 2013, s. 17). Jeg vil si at begrepene beskyttelse og omsorg går under trygghet, begrepene er grunnleggende for at et barn skal føle seg trygt.

For barnet er det viktig at det vet at den voksne alltid er tilstede og er til støtte når det har behov for det. Slik som informant 2 nevner; barnet trenger den voksne som en sikker havn ved behov. En sikker havn er en del av trygghetssirkelen og er stedet barnet kan bevege seg til når det har behov for en trygg og nær voksen. Grunnen til at barnet søker hit er oftest et behov for følelsesmessig påfyll, altså et grunnleggende behov for nærhet og bekreftelse. For et barn er den trygge basen like viktig som sikker havn. Trygg base er den øverste delen i

trygghetssirkelen hvor det er en voksen som står til disposisjon hvis barnet trenger støtte under utforsking (Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad, 2013, s. 18-19). Selv om den voksne står til disposisjon under utforsking og er tilstede når barnet har behov for nærhet, må den voksne la barnet være selvstendig, og la det få lov til å gå ut i verden uten at den voksne følger barnet i hælene. Jeg vil si at det heller er barnet som skal søke den voksne, noe som avhenger av at den voksne er oppmerksom på blick og væremåte, den voksne må være fysisk tilstede. Ved at den voksne er det, vet også barnet hvilket følelsesmessig reaksjon det får av den voksne når det har behov for nærhet (Askland, 2013, s. 62-63).

En må også tenke på at det er ikke alle barn en får like god kontakt med. Det er ikke alltid like lett å skape gode relasjoner til alle barn, selv om en gjerne ønsker det. Det kan være at en trekker seg bort ifra barn som krever mer eller annen oppmerksomhet, en orker rett og slett ikke å gå inn i relasjoner som krever mer enn andre. Dette er fordi det krever mer av den voksne følelsesmessig, noe som kan virke strevsomt. Dette kan føre til at en forsøker å holde emosjonell avstand til barnet, og det blir en likegyldig relasjon (Drugli, 2008, s. 73-75).

Informant 1 fortalte at for å skape trygghet for barna må de voksne snakke sammen og ha en felles forståelse av det pedagogiske arbeidet. De må altså ha et felles pedagogisk grunnsyn å følge. Pedagogisk grunnsyn handler om visse ideer, verdier og holdninger som ligger til grunn for de valgene og prioriteringene vi foretar, det vil si hvordan vi velger å gjøre forskjellig i barnehagen (Gunnestad, 2014, s. 31). Jeg tenker at når en har et felles grunnsyn i personalgruppa, så dannes en enighet om hvordan barn med innagerende atferd skal møtes. Som pedagogisk leder har en ansvar for å veilede det øvrige personalet mot en felles forståelse av barnehagens ansvar og oppgaver (Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, 2011, s. 22). Dermed må den som har ansvaret følge opp det som det har blitt enighet om. En må sørge for at barn som viser innagerende atferd blir sett av noen. Alle klarer ikke å se alle hele tiden, men *noen* må se dem. Hvis jeg går litt tilbake til det at alle har ikke like god relasjon med alle, så går dette også under det å ha en felles forståelse. Personalgruppa må ha en felles forståelse om at alle ikke klikker relasjonsmessig like godt. Men alle må ha et grunnlag for at det er de voksnes ansvar å utvikle positive relasjoner til barnet, uavhengig av hvordan barnet oppfører seg (Drugli, 2008, s. 73-75). Ved å ha dette i bakhodet kan ikke den voksne «skyve» barnet over på en annen i personalgruppe, alle har ansvar for å opptre profesjonelt og skape gode relasjoner uansett om forutsetningene ikke er gode. Her må også personalgruppa stå sammen og veilede hverandre for å kvalitetsirke arbeidet i den pedagogiske virksomheten. Ved å kvalitetsirke og utvikle kvaliteten i barnehagen vil

personalets kompetanse stadig være i utvikling (Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver, 2011, s. 22).

Informantene kom inn på hvor viktig det er at barnet blir sett, anerkjent og bekreftet. Alle barn trenger bekreftelse fra viktige voksenpersoner. Anerkjennelse og positive bekræftelser har stor betydning for barnets selvfølelse, dette betyr også mye for å skape gode relasjoner. Det skal ikke til mye før det betyr mye for barnet, det er snakk om «bare» positiv bekræftelse i form av blikk, fysisk berøring, ord, smil og handling (Drugli, 2008, s. 77). Jeg vil tro at ved å bli bekreftet føler barnet seg trygt, det føler seg trygg på den voksne og omgivelsene. Positiv bekræftelse vil gi barnet bedre selvfølelse noe som fører til at barnet tørr å utforske mer på egenhånd noe som kan igjen føre til mestringsfølelse.

4.3 God eller dårlig lek

Under tema lek kom vi inn på frilek. Her var informantene uenig og at hadde et ulikt syn på hvilken lek som var best for et barn som viser innagerende atferd. Informant 1 mente frileken fungerte best for barnet, altså leken der barnet kan gjøre det det vil.

Jeg syns jo den frileken er kjempeviktig, fordi da ser man de relasjonene som dannes. For med en gang det blir faste rammer ute, så kan de innagerende barna trekke seg litt tilbake, for det blir for organisert. Det kan bli litt utrygt, for det er ikke sikkert de er så glad i den samlinga, så da velger de å trekke seg litt unna. I frileken får de holde på med det de liker å gjøre. I frileken er det ikke noe fasitsvar (informant 1).

Informant 1 begrunner at hun syntes frileken fungerer best med at da får en se de relasjonene som dannes. Hun forteller videre at i frileken er det ikke noe fasitsvar og de får holde på med det de liker å gjøre. Informant 2 derimot, mener frileken kan bli for voldsom for barn med innagerende atferd.

I lek i større grupper opplever jeg at det kan være lurt at leken er mest mulig voksenstyrt. Den voksne passer på så alle får delta og at det byttes på, som for eksempel regellek. I mindre grupper eller bare med en kan det være nok for barnet å vite at den voksne er i nærheten eller er en av de som har rolle i leken. Frilek kan bli for voldsomt for barnet og ute kan det blir for kaotisk og uoversiktlig. Her er det viktig at de voksne sprer seg på hele området og at det ikke er mange unger på få voksne (Informant 2).

Informant 2 nevner at når barna leker i større grupper burde det være en voksen der som kan passe på så alle for eksempel får delta i leken. Når det kommer til små grupper kan det være nok for barn som viser innagerende atferd å vite at den voksne er i nærheten, at en er der som en trygg base. Hun nevner også at det er viktig at det ikke er for mange barn på få voksne ute. Jeg tolker dette som at når det er nok voksne i forhold til barn ute, er det lettere for de voksne å se alle barna. Dette er også noe informant 1 nevner.

[...] Det kan være at når man er ute da, og det er et stort område, så kan det være vanskelig å se enkeltbarnet. Dermed tenker jeg det er viktig at vi voksne er tilstede, at vi er der det skjer, for å ivareta det barnet og kanskje sette ord på det barnet tenker og vil uttrykke (informant 1).

Hun forteller at ute kan det være vanskelig å se enkeltbarnet, dermed er det viktigere at de voksne er på hele tiden, slik at barnet vet at den voksne står til disposisjon hvis det trenger støtte og nærhet fra en trygg voksen.

4.3.1 Drøfting

Informantene var uenige da det kom til hvilken lek som skapte mest trygghet for barnet. Informant 1 fortalte at hun synes frileken fungerte best siden dette er en lek som ikke krever faste rammer og barnet kan leke akkurat det det ønsker å gjøre. Jeg tolker frilek som en tid der barnet får gjøre akkurat det det ønsker å gjøre og kan leke hvilken som helst type lek. I frileken kan det være mange barn på samme område, dermed skjer det mye på en gang. For de som er engstelige så kan leken bli for mye, det kan bli for overveldende (Ruud, 2010, s. 159). Samhandlingen i en sosial fantasilek er en uforutsigbar prosess. Under lek kan ikke barnet forutse hva de andre barna sier eller kommer til gjøre neste gang, dermed kan ikke barnet heller vite hva det kommer til å gjøre før det faktisk gjør det (Ruud, 2010, s. 23). Ut ifra dette så vil jeg si at frileken er ikke det som er mest optimalt for barn som viser innagerende atferd. Barn med innagerende atferd er avhengig av trygge rammer og trygge voksne. I den sosiale fantasileken fins ikke disse rammene, fordi leken er så uforutsigbar, den formes underveis. For et barn som trenger forutsigbarhet, så er det avhengig av at en voksen er der og støtter hele tiden og forbereder det på hva som skal skje. I sosial fantasilek er det ikke det mulig på samme måte som for eksempel regellek.

Informant 2 forteller at hun synes frilek kan bli for voldsomt for barn som viser innagerende atferd. Dette er noe som støtter opp det jeg skrev over, at for et barn som er avhengig av trygge rammer er ikke frileken optimal. Selvsagt kan barnet delta i frilek, men barnet må ha aktiv støtte fra den voksne, uansett hva det gjelder. Barnet trenger støtte for å finne frem sin evne til å leke, kunne utforske erfaringer og skape positive relasjoner med andre barn (Öhman, 2012, s. 194). Jeg tror at om frileken er for voldsom eller ikke for voldsom, avhenger mye av hvordan leken er. Jeg vil tro at frilek er bra for alle når miljøet i barnegruppa er godt. Frileken er ikke god for noen hvis barna blir overlatt til å ordne opp alt selv.

Begge informantene nevner at i uterommet kan det bli uoversiktlig og kaotisk for barn som viser innagerende atferd. De nevner at det kan være vanskelig å se enkeltbarnet hvis det er mange barn på få voksne. Jeg håper at de fleste barnehagene deler opp slik at det er nok voksne ute, slik at ingen blir usett. Som informantene sa så må de voksne spre seg og ikke stå i klynge. De må være mer interessert i barna enn å snakke om gårsdagens episode på tv. Hvis de barna som glemmer seg bort ikke blir sett av de voksne, så vil ikke barnet bli invitert inn i lek av andre barn heller. De voksne gjør ikke barnet til en attraktiv lekekompis hvis barnet ikke synes i det hele tatt. Det er viktig at voksne hjelper barnet med å bygge opp sosiale ferdigheter slik at andre barn inviterer de inn i lek. Barn utvikler seg mye igjennom lek og spesielt barn som viser innagerende atferd trenger det. Dette er fordi de har et behov for å dra nytte av alle de utviklingspotensialene som ligger i lek sammen med andre barn (Drugli, 2008, s. 31). Dermed er det viktig at den voksne ser og gjør barnet til en attraktiv lekekamerat, slik at det har mulighet til å utvikle seg innen lek.

4.4 Hvordan skape trygghet ute?

Under tema lek kom vi inn på hvordan informantene skaper trygghet for barn under utelek. Begge informantene fortalte at de synes små grupper fungerer best i arbeidet med barn som viser innagerende atferd. De mente at mindre grupper kunne føre til at barna følte seg tryggere og at de turte å utfolde seg mer.

Jeg tenker det som er viktig er å dele opp barnegruppene i mye mindre grupper, sånn at de barna blir sett og ivaretatt [...]. Det er alfaomega å ha små grupper, altså maks 2-3 stk, for at de skal bli trygge. Det har jeg erfart også, at hvis man har et barn som ikke er så veldig utadvendt i en mindre gruppe, så vil det blomstre etter hvert. Det vil

åpne seg, for da blir det tryggere, det er ikke så skummelt, det ikke så stort (informant 1).

Informant 1 mente at i mindre grupper vil barnet blomstre etter hvert, fordi det vil åpne seg og bli tryggere. Jeg tolker dette som at ved slike grupper er det lettere for barnet å tilpasse seg de andre barna, det får en bedre oversikt over hvem som deltar i gruppen. Informant 1 nevnte også at den voksne må ta hensyn til relasjoner, og danne gruppe ut ifra hvem barnet går godt overens med og passer sammen med. Informant 2 nevnte også at det ikke burde være for store grupper hvis en skal stryke kontakten barnet har med andre.

Det bør ikke være for store grupper. Og en til en kan være veldig ok for dette barnet. Når det fungerer fint, kan gruppa utvides med flere. Synes det er viktig at kontakten styrkes ved at dette barnet har gode opplevelser og gjør erfaringer i lek og aktivitet som øker selvfølelsen og selvtilliten. Jeg som voksen må være tett på for å støtte og veilede.

Informant 2 nevner at gruppa kan utvides når gruppedynamikken fungerer bra. Informant 2 nevner også at det viktig å kunne regler og signaler i lek.

Det er viktig å kunne regler og signaler i lek. Om barnet ikke er så god på dette kan det øves på med en eller få i lekegrupper eller andre aktiviteter. Lekeregler som å dele på og vente på tur kan øves på i alle rutinesituasjoner i barnehagen. Jeg som voksen formidler til barna hva som kan være lurt å gjøre når de vil være med i en spesiell lek, for eksempel hvordan de kan spørre, hvilken rolle de kan ha, hva de kan gjøre, kanskje hente noe, lage noe som trengs (informant 2).

Jeg tolker dette som at hvis gruppa skal fungere godt må alle barna som deltar kunne regler og signaler i lek. Informant 2 forteller at som voksen kan de være som støtte og hjelpe barnet å formidle hva det kan gjøre når det er med i en spesiell lek. Jeg tolker dette som at når den voksne er tilstede og hjelper barnet å formidle hva det ønsker i møte med lek, så lærer barnet hvordan det skal opptre neste gang det vil være med i en lek. Videre kom informant 2 inn på hva som kan skape trygghet på tur.

På turer kan barnet ha en turvenn blant barna som det har god relasjon til. Disse kan gå sammen, sitte sammen under måltid. Målet for barnegruppa bør være at alle blir trygge på hverandre og dermed ha god relasjon til alle. Bytte turvenner etter ei tid kan

være med på å skape gode relasjoner. Viktig at barna får muligheter til å bli kjent med flere. Da må de kunne gjøre noe sammen som oppleves positivt for hver enkelt (informant 2).

Informant 2 nevner at på turer kan barnet ha en turvenn. Barnet kan bytte turvenn etter en stund for å skape gode relasjoner og bli kjent med flere. Hun sier også at barna må gjøre noe sammen som oppleves positivt for hver enkelt. Jeg tolker dette som at de må gjøre noe som gir hver enkelt mestringfølelse. Videre forteller informant 2 at de jobber med at barna skal bli rustet til å godta et nei i leksammenheng.

I vår barnehage jobber vi også med at barna skal kunne takle et nei, at det ikke alltid «passer» å være flere i en lek og at de da kan se muligheter i å kunne leke med noen andre. Dette gjelder for alle typer barn. Og vi gjør det for å styrke dem i å takle motgang (informant 2).

4.4.1 Drøfting

Begge informantene fortalte at ved å lage små grupper så skaper de trygghet for barn som viser innagerende atferd og de tørr å utfolde seg mer i uterommet. Det å praktisere smågrupper har en igjennom forskning lært at er bra for barnet. I små grupper har den voksne større mulighet til å være tilgjengelig og sensitiv for hvert enkelt barn. Den voksne har mulighet til å konsentrere seg mer om enkeltbarnet og har bedre tid til å gi det omsorg (Brandtzæg, Torsteinson og Øiestad, 2013, s. 106).

Tid er et viktig begrep når det er snakk om små grupper. Den voksne har tid til barna på en annen måte om det er mange barn på få voksen. Noe annet jeg vil trekke frem når det er snakk om tid, er at voksne bruker utetiden til å gjøre andre ting inne. Jeg tolker det som at utetiden ikke er like viktig som tiden inne, og at trengs det ikke like mange voksne. Men tvert imot, ute trengs det flere enn inne siden det er større område barna ferdes i og det er vanskeligere å fange opp hvert enkelt barn. Dermed håper jeg at de fleste barnehager praktiserer små grupper ute også, ikke bare inne, for i mine øyne er det neste viktigere å dele inn i grupper ute.

Det er viktig at den voksne setter seg inn i barnets posisjon for å ha en forståelse for at barnet må bli ivaretatt når det kommer til utrygge situasjoner innen lek. Når et barn føler seg trygg i møte med lek, så tørr det å prøve ut ny atferd og strategier. For at et barn skal føle seg trygt, må det være faste rammer. Disse rammene kan være de samme barna og de samme voksne i gruppene, slik at barnet er forberedt på hva det møter (Drugli, 2008, s. 83).

Videre nevnte informant 2 at det viktig at barn kan regler og signaler innen lek. Et eksempel kan være når en gruppe barn lager noe i sandkassen, og det kommer et barn bort som vil være med å leke. Hvis dette barnet spør om det får være med i leken, så er det stor sjanse for at det får innpass og de andre sier ja. Men hvis dette barnet buser inn i leken og for eksempel ødelegger sandslottet eller trækker på traktorsporene, så er det større sjanse for at barnet blir avvist. Dette handler om å forstå ulike lekeregler og signalene til de andre barna. En buser ikke inn en lek og ødelegger hvis det ønsker innpass, da må en gjøre det motsatte.

Informant 2 fortalte at når en gruppe barn er på tur, så kan det være betryggende for et barn med innagerende atferd å ha en turvenn som det kan gå sammen og sitte ved siden av under måltid. Dette er for å skape trygge rammer rundt turen og barnet er forberedt på hvem det går sammen med. Etter hvert som relasjonen mellom turvennene er gode, så kan en få en ny turvenn. Ved å bruke en slik metode, vil jeg tro øker selvtilliten til barnet, siden det blir kjent med barna på en annen måte. I store grupper kan det blir vanskelig for barn med innagerende atferd å komme i positive relasjoner med andre barn, men på denne måten kan de skapes gode relasjoner for et barn med innagerende atferd også. Det er viktig for disse barna å utvikle en god sosial kompetanse i tidlig alder, slik at en forebygger er problemutvikling i forhold til senere alder (Drugli, 2008, s. 83).

Informant 2 fortalte i barnehagen deres øver de på å takle et nei i forhold til lek. Dette er noe barn må forberede seg på og øve på om det skjer. 50 % av de gangene er barn er i kontakt med andre barn, så får det et «nei» til svar ved spørsmål om å få være med i lek (Drugli, 2008, 32). Ved å få et nei som svar, må barnet heve seg over det å prøve å se mulighetene i leke med noen andre barn. På denne måten blir de rustet i møte med motgang. Jeg synes det er bra at de jobber med dette, siden det skjer så ofte at en får et nei. Dette er noe en kommer til å møte i senere alder også, ved for eksempel et jobbintervju.

5.0 Avslutning

Jeg har med denne bacheloroppgaven belyst hvordan barnehagelæreren skaper trygghet for barn med innagerende atferd i uterommet. Etter intervju med to barnehagelærere sitter jeg igjen med ny og spennende kunnskap. Gjennom analyse av funnene kom det frem hvor viktig tryggheten er for barn med innagerende atferd. Barn med innagerende atferd er avhengig av en voksen som støtter og som er tilstede hele tiden. Vi kom inn på at barnehagelæreren må jobbe på en annen måte ute for å fange opp barna. De må spre seg mer og være mer på i forhold til barna som kan gjemme seg bort litt. I uterommet er det lettere for barna å gjemme seg og unngå de andre barna. Vi kom også inn på hvor viktig det er at den voksne ser hva barnet har behov for. I forhold til å utvikle seg sosial og verbalt, er det viktig for barnet å være i kontakt med andre barn, siden dette er den viktigste utviklingsarenaen (Drugli, 2008, s. 31). Dette kan gjennomføres ved å bruke smågrupper, hvor det er lettere for barnet å skape positive relasjoner og utvikle seg. Igjennom oppgaven er det nøkkelord som går igjen, som er viktig for at et barn skal føle seg trygt. Disse ordene er trygge rammer, trygge voksne, nærhet, forutsigbarhet, forberedelser og gode relasjoner. Disse ordene er viktige for at et barn skal føle seg trygt ute.

Jeg har av denne oppgaven lært å ikke sette barna under en kategori. Før jeg begynte bachelorprosessen kalte jeg barna for innagerende barn, men bruker nå barn med innagerende atferd. Etter jeg har skrevet denne bacheloren har jeg lært at barna ikke *er* atferden, de er ulike individer med ulike behov. Jeg synes noe informant 2 sa forklarer et barn med innagerende atferd godt: «*et barn som trenger tid på seg for å bli trygg. Det kan virke sjenert, redd eller usikker i nye og uoversiktlige situasjoner [...]*». Dette beskriver ikke atferden, at det er et stille, forsiktig barn, men at det er et barn som trenger tid. Jeg har igjennom denne oppgaven lært hvor mye tid har å si. De voksne må være tålmodige og gi et barn med innagerende atferd tid, for at det skal utvikle seg og utfolde seg i utelek med andre barn.

6.0 Litteraturliste

- Askland, L. (2013). *Kontakt med barn. Innføring i barnehagelærerens arbeid på grunnlag av observasjon*. Oslo: Gyldendal forlag.
- Bergsland, M. og Jæger, H. (red). (2014). *Bacheloroppgaven i barnehagelærerutdanningen*. Oslo: Cappelen Damm.
- Brandtzæg, I., Torsteinson, S. & Øiestad, G. (2013). *Se barnet innenfra. Hvordan jobbe med tilknytning i barnehagen*. Oslo: Kommuneforlaget.
- Dalland, O. (2017). *Metode og oppgaveskriving*. Oslo: Gyldendal akademiske.
- Drugli, M.B. (2008). *Barn som vekker bekymring*. Oslo: Cappelen Damm.
- Drugli, M.B. (2015). *Liten i barnehagen. Forskning, teori og praksis*. Oslo: Cappelen Damm.
- Gunnestad, A. (2014). *Didaktikk for barnehagelærere. En innføring*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Haugen, R. (2008). *Barn og unges læringsmiljø 3 – men vekt på sosiale og emosjonelle vansker*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.
- Kibsgaard, S. (2008). *Grunnleggende læring i et stimulerende miljø i barnehagen*. Oslo: Universitetsforlaget
- Lund, I. (2004). *Hun sitter jo bare der. Om innagerende atferd hos barn og unge*. Bergen: Fagbokforlaget
- Løkken, G. og Søbstad, F. (2006). *Observasjon og intervju i barnehagen (3.utg)*. Oslo: Universitetsforlaget
- Nielsen, A. (2007). *Fra snill til englevill*. Oslo: Pedagogisk forum
- Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver. (2011). Oslo: Kunnskapsdepartementet
- Ruud, E.B. (2010). *Jeg vil også være med! Lekens betydning for barns trivsel og sosiale læring i barnehagen*.
- Rygg, B. (2016). *Ho var ein mester i å gjere seg sjølv usyneleg. Ei kvalitativt studie om korleis barnehagelæraren kan arbeide med barn som viser innagerende atferd i barnehagen*. (Mastergradavhandling, Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet) Rygg, B., Trondheim.
- Öhman, M. (2012). *Det viktigste er å få leke*. Oslo: Pedagogisk forum.

7.0 Vedlegg - intervjuguide

Tema: Barn med innagerende atferd i uterommet

Problemstilling: Hvordan skaper barnehagelæreren trygghet for barn med innagerende atferd i uterommet?

Bakgrunnsspørsmål

- Hvilken utdanning har du? (Videreutdanning?)
- Hvor mange år har du jobbet i barnehage?
- Hvilken aldersgruppe har du jobbet med? (Hva er din stilling i barnehagen du jobber i nå?)

Tema 1: Innagerende atferd

- Hva tenker du på når jeg sier barn som viser innagerende atferd? Har du for eksempel en typisk situasjon ute i barnehagen hvor innagerende atferd kommer til uttrykk?
- Hva legger du i eller assosierer med trygghet for et barn?
- Har du noen erfaringer der du har møtt utfordringer i arbeidet med barn som viser innagerende atferd? (I forhold til de ansatte? Enkeltbarnet?)

Tema 2: Relasjoner

- Hvordan arbeider du for å styrke kontakten barn som viser innagerende atferd har med andre?
- Hvordan skaper du trygghet for barn som viser innagerende atferd i relasjoner med andre? Da tenker jeg på i uterommet.
  - Barn – voksen
  - barn- barn

Tema 3: Lek

- Hvordan skaper du trygghet for barn som viser innagerende atferd i lek? (Eksempler, grunnen til hvorfor du arbeider på denne måten)
- Hvordan arbeider du for at disse barna skal bli inkludert i samspill med andre barn i leken? (Økt sosial kompetanse?)
- Opplever du at du må arbeide på en annen måte med å skape trygghet ute enn inne? Fortell. Hva er forskjellig? Eksempler?

- Har du noen erfaringer der tilrettelegging for barn som viser innagerende atferd har skapt gode lekrelasjoner? Eksempler? (Hva gjorde de, hva skjedde?)

- Har du brukt andre arbeidsmåter i arbeidet med å skape trygghet i uterommet for barn som viser innagerende atferd? Hvilke? Eksempel? Hva syns du fungerer best?

Avslutningsvis:

- Hva tenker du er det viktigste når det kommer til arbeidet med barn som viser innagerende atferd når det gjelder barnas lek og relasjoner i uterommet?

- Er det et problem at barna ikke blir fanget opp?

Er det noe mer du har lyst til å tilføye?

Takk for hjelpen!